

● **ทรัพยากรป่าไม้**



จากข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ ซึ่งสำรวจโดยกรมป่าไม้และกรมแผนที่ทหาร เมื่อปี 2549 พบว่ากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางมีพื้นที่ป่าไม้จำนวน 2,276.95 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 7.25 ของพื้นที่กลุ่มจังหวัด และเมื่อพิจารณารายจังหวัดจะเห็นได้ว่าพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดกาฬสินธุ์มีมากที่สุด ร้อยละ 9.70 รองลงมาได้แก่จังหวัดขอนแก่นและร้อยเอ็ด ร้อยละ 8.88 และ 6.07 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดมหาสารคามมีปัญหาบุกรุกทำลายป่าไม้อย่างต่อเนื่องจนพื้นที่ป่าคงเหลือเพียงร้อยละ 2.50 ของพื้นที่จังหวัดในปี 2549 อย่างไรก็ตามก็ดีปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดมีสาเหตุ ดังนี้

- 1) ปัญหาสิทธิในพื้นที่ประกาศเขตป่าไม้ มีสาเหตุมาจากการประกาศเขตป่าทับพื้นที่ทำกินความไม่เข้าใจในข้อกำหนดบางประการของราษฎร
- 2) ปัญหาป่าเสื่อมโทรมมีสาเหตุจากกลุ่มนายทุนว่าจ้างราษฎรตัดไม้เพื่อการแปรรูป ราษฎรบุกรุกถากถอบตัดไม้ แคว่ถางป่าเป็นพื้นที่ทำกิน การทำถนนและแหล่งน้ำ ไฟป่า ขาดแคลนเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับเจ้าหน้าที่รักษาป่า ราษฎรขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้



ตารางแสดงพื้นที่ป่าไม้ ปี 2547 - 2549

จังหวัด/ กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่จังหวัด (ตร.กม.)	เนื้อที่ป่าไม้ (ไร่)	2547		2548		2549	
			เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละของ พื้นที่จังหวัด	เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละของ พื้นที่จังหวัด	เนื้อที่ป่า (ตร.กม.)	ร้อยละของ พื้นที่จังหวัด
กาฬสินธุ์	6,946.75	519,000	830.39	11.95	713.53	10.27	673.51	9.70
ขอนแก่น	10,885.99	769,438	1,231.10	11.31	1,065.94	9.79	966.98	8.88
มหาสารคาม	5,291.68	138,625	221.78	4.19	132.75	2.51	132.32	2.50
ร้อยเอ็ด	8,299.45	332,563	532.08	6.41	507.50	6.11	504.14	6.07
กลุ่มจังหวัด	31,423.87	1,759,626	2,815.35	8.95	2,419.72	7.70	2,276.95	7.25

ที่มา : 1/ กรมแผนที่ทหาร

2/ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม



อุทยานแห่งชาติ : กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางมีอุทยานแห่งชาติ จำนวน 5 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำพอง มีพื้นที่ 123,125 ไร่ อุทยานแห่งชาติภูเก้า - ภูพานคำ มีพื้นที่ 201,250 ไร่ อุทยานแห่งชาติภูผาม่าน มีพื้นที่ 218,750 ไร่ อุทยานแห่งชาติภูเวียง มีพื้นที่ 203,125 ไร่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น อุทยานแห่งชาติภูพาน มีพื้นที่อยู่ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 57,500 ไร่

วนอุทยาน : จำนวน 6 แห่ง อยู่ในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ 3 แห่ง คือ วนอุทยานภูผาวัวมีพื้นที่ 4,000 ไร่ วนอุทยานภูแฝก มีพื้นที่ 4,062.50 ไร่ และวนอุทยานภูพระมีพื้นที่ 64,900 ไร่ จังหวัดมหาสารคาม 2 แห่ง คือ วนอุทยานโกสัมพี มีพื้นที่ 125 ไร่ และวนอุทยานชีหลง มีพื้นที่ 119 ไร่ จังหวัดขอนแก่น 1 แห่ง คือ วนอุทยานน้ำตกบ้ำหลวง มีพื้นที่ 1,200 ไร่



• ทรัพยากรน้ำ

1) ลุ่มน้ำไหลผ่าน 4 จังหวัด คือ ลุ่มน้ำชี ส่วนลุ่มน้ำพองและลุ่มน้ำมูลไหลผ่าน 3 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น มหาสารคาม และร้อยเอ็ด สำหรับลำน้ำป่า ซึ่งมีแหล่งกำเนิดจากเทือกเขาภูพานไหลผ่านหลายอำเภอในจังหวัดกาฬสินธุ์

2) มีเขื่อนอุบลรัตน์ ซึ่งสามารถเก็บกักน้ำได้ (ความจุ 2,264 ล้านลูกบาศก์เมตร) ติดตั้งเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดกำลังผลิต 8,400 กิโลวัตต์ จำนวน 3 เครื่อง รวมกำลังการผลิตทั้งสิ้น 25,200 กิโลวัตต์ เป็นเขื่อนอเนกประสงค์ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อประชาชนในด้านต่างๆ ประกอบด้วย

- ด้านผลิตไฟฟ้าสามารถผลิตไฟฟ้าได้ 55 ล้านกิโลวัตต์ต่อชั่วโมง
- ด้านชลประทานและการเกษตร มีพื้นที่ชลประทาน 300,000 ไร่ ในพื้นที่เกษตรกรรมของจังหวัด

ขอนแก่นและมหาสารคาม

- ด้านอื่นๆ เช่น ด้านการประมง ด้านการบรรเทาอุทกภัย ด้านการคมนาคม และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจจากผู้มาเยี่ยมชมที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของกลุ่มจังหวัด

3) เขื่อนลำปาว สามารถเก็บกักน้ำได้ 1,430 ลูกบาศก์เมตร มีพื้นที่ชลประทานประมาณ 2,242,446 ไร่ พื้นที่แล้งซ้ำซากระดับรุนแรงมาก เป็นสภาวะที่ประสบความแห้งแล้ง 1-3 ปี ต่อครั้ง ประสบกับพื้นที่ด้านการเกษตรจำนวน 6,499,760 ไร่

ปัญหามลพิษทางน้ำ คุณภาพน้ำในลำน้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำพอง ชี และ เซิน ในช่วงฤดูแล้ง คุณภาพน้ำค่อนข้างเสื่อมโทรม ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขยายตัวของชุมชนอย่างรวดเร็วและการอุปโภคบริโภคของประชาชน โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และการขยายตัวของการเลี้ยงปลาในกระชังเป็นจำนวนมาก โดยการปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยมิได้ผ่านการบำบัด ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของสัตว์น้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ อีกทั้งยังเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างสถานประกอบการและกลุ่มผู้เลี้ยงปลาในกระชัง เป็นประจำ

● **ทรัพยากรแร่ธาตุและพลังงาน**

1. **แร่ธาตุ** กลุ่มจังหวัดฯ มีแหล่งแร่โพแทส และเกลือหิน โดยพบที่มหาสารคาม และมีแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง ปริมาณสำรอง 61.43 ล้านตัน อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอศีขรภูมิ อำเภอลำทะเมนชัย และ อำเภอกุฉินารายณ์ รวมทั้งปิโตรเลียมที่อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น (ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น)



2. **ก๊าซธรรมชาติ** พบที่อำเภอน้ำพอง เขาสวนกวางและอำเภอนบพิตำ มีเพียงแหล่งที่อำเภอน้ำพองและอำเภอนบพิตำที่ได้ขุดขึ้นมาใช้เป็นแหล่งพัฒนาความร่วมมือในการผลิตกระแสไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย โดยมีหลุมขุดเจาะก๊าซจำนวน 2 แหล่ง คือ หลุมขุดเจาะก๊าซ บริษัท เอ็กซอน โนเบิล จำกัด และโครงการพัฒนาแหล่งก๊าซธรรมชาติสินภู่อ้อม บริษัท เฮสส์ (ไทยแลนด์) จำกัด

● **ทรัพยากรดินและที่ดิน**

สัดส่วนการใช้ที่ดินในพื้นที่กลุ่มจังหวัดฯ พบว่าเป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตร จำนวน 12,673,091 ไร่ จำแนกเป็นที่นา 9,039,165 ไร่ ที่พืชไร่ 2,105,105 ไร่ ที่อยู่อาศัย 304,454 ไร่ ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น 518,997 ไร่ ที่สวนผักและไม้ดอก 30,368 ไร่ ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ 134,017 ไร่ และที่รกร้าง 235,056 ไร่ และมีเนื้อที่ทำการเกษตรอื่นๆ จำนวน 305,929 ไร่ สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินร่วนปนทราย ดินเค็ม และดินขาดอินทรียวัตถุและเสื่อมโทรม เนื่องจากสาเหตุ

2 ประการได้แก่

1. สาเหตุทางธรรมชาติ อันเนื่องมาจากลมและฝน เป็นปัญหาที่พบทั่วไปและเกิดอย่างต่อเนื่องเนื่องจากหน้าดินไม่มีพืชปกคลุม พื้นที่ลาดชันและเนื้อดินเกาะกันไม่แน่นจะพังทลายได้ง่าย ปกติแล้วฝนจะทำให้เกิดปัญหานี้ได้มากกว่าลม และภัยธรรมชาติ
2. สาเหตุจากมนุษย์ ได้แก่ การตัดไม้ทำลายป่า การเพาะปลูกที่ไม่ถูกต้อง การขุดและถมที่ดิน และการทำเหมืองแร่ เป็นต้น

ตารางแสดงการใช้ดินเพื่อการเกษตร ของกลุ่มจังหวัด ปี 2549

จังหวัด / กลุ่มจังหวัด	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)								เนื้อที่ทำ การเกษตร อื่น ๆ
	ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่พืชไร่	ที่ ไม้ผลและ ไม้ยืนต้น	ที่สวนผัก และ ไม้ดอก	ที่ทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์	ที่รกร้าง	รวม	
กาฬสินธุ์	77,472	1,554,887	630,192	145,971	4,975	19,978	64,525	2,614,708	116,708
ขอนแก่น	83,226	2,720,562	941,721	194,998	12,416	50,740	98,407	4,147,800	45,730
มหาสารคาม	75,542	2,013,796	388,239	122,476	5,098	38,258	34,450	2,716,051	38,192
ร้อยเอ็ด	68,214	2,749,920	144,953	55,552	7,879	25,041	37,674	3,194,532	105,299
กลุ่มจังหวัด	304,454	9,039,165	2,105,105	518,997	30,368	134,017	235,056	12,673,091	305,929

ที่มา : กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- ขยะมูลฝอย



อัตราการเกิดขยะมูลฝอยกลุ่มจังหวัดในปี 2549 มีประมาณ 2,354 ตัน/วัน โดยจังหวัดขอนแก่นมีปริมาณขยะมากที่สุด 932 ตัน/วัน รองลงมา คือ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 615 ตัน/วัน

ตารางแสดงปริมาณขยะมูลฝอยของ ปี 2549

จังหวัด / กลุ่มจังหวัด	ปริมาณขยะมูลฝอย (ตัน/วัน)		
	ในเขตเทศบาล	นอกเขตเทศบาล	รวม
กาฬสินธุ์	150	285	435
ขอนแก่น	379	553	932
มหาสารคาม	75	297	372
ร้อยเอ็ด	148	467	615
กลุ่มจังหวัด	752	1,602	2,354

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม